

УДК 02:908](477.7)

DOI: 10.31866/2616-7654.10.2022.269466

ОСОБЛИВОСТІ КОНТЕНТУ КРАЄЗНАВЧИХ РЕСУРСІВ БІБЛІОТЕК ПІВДНЯ УКРАЇНИ

*Євген Забіянов,
аспірант,
Київський національний університет
культури і мистецтв
(Київ, Україна)
e-mail: j_zb@ukr.net
ORCID: 0000-0002-4959-9099*

У зв'язку із всебічним використанням інформаційно-комунікаційних технологій відбуваються зміни в інформаційних потребах краєзнавчого змісту. Читацький попит теперішньої аудиторії спонукає до розширення інформаційного забезпечення, цифровізації інформації та збільшення краєзнавчого контенту в електронному сегменті.

Метою статті є аналіз контенту краєзнавчих ресурсів бібліотек Півдня України та виокремлення особливостей його формування щодо задоволення читацьких інтересів.

Методологією дослідження обрано контент-моніторинг офіційних веб-сайтів, електронних бібліотек і блогів бібліотек Миколаївщини, Херсонщини, Одещини та оглядово-аналітичний метод опрацювання наявного теоретичного надбання із теми дослідження.

Наукова новизна полягає у висвітленні специфіки формування та різноманіття контенту електронних краєзнавчих інформаційних ресурсів з орієнтацією на задоволення читацьких запитів, адже користувачі краєзнавчими документами останнім часом виявляють підвищений інтерес до документів на новітніх носіях інформації.

У **висновках** визначено роль краєзнавчих електронних ресурсів бібліотек Півдня України в інформаційному просторі регіону, а також подальші перспективи їх генези та розвитку. Акцентовано, що одним із пріоритетних напрямів краєзнавчої діяльності бібліотек у формуванні регіональної ідентичності є спільна діяльність бібліотечних установ із культурно-освітніми, науково-дослідними, архівними установами, громадськими ініціативами та організаціями. Наголошено, що інтенсивний розвиток цифрових бібліотечних проєктів у поєднанні з вивченням краєзнавчих інформаційних потреб відкривають додаткові шляхи для реалізації завдань бібліотек із забезпечення широкого доступу користувачів до унікальних краєзнавчих контентних ресурсів та відіграють надзвичайно важливу роль в інформаційному просторі регіону.

Внесено пропозиції щодо вдосконалення цифрового контенту із краєзнавства в поєднанні з вивченням краєзнавчих інформаційних потреб.

Ключові слова: бібліотеки, краєзнавчі електронні ресурси, краєзнавчий контент, читацькі інформаційні потреби.

ВСТУП

За умов активного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій сучасними напрямками краєзнавчої діяльності бібліотек є збереження і представлення історико-краєзнавчої спадщини у цифровому форматі та створення нових електронних ресурсів. Читацький попит теперішньої аудиторії, окрім надання доступу до традиційних фондів, спонукає до розширення переліку інформаційно-комунікаційних послуг, цифровізації інформації та збільшення краєзнавчого контенту електронних ресурсів бібліотек.

Розвиток комп'ютеризації, цифровізації та медіатизації дозволив задовольняти різноманітні потреби користувачів. Використання сучасних форм і методів обслуговування стимулює різні групи користувачів залишитися або повернутися до бібліотеки знову (Сидоренко, 2015, с. 273). Завдяки сучасним технологіям бібліотеки популяризують краєзнавчі ресурси, цінні та унікальні фонди, інформують про видатні події регіону, залучають до інформування та читання (Добровольська та ін., 2019, с. 99).

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДґРУНТЯ

Огляд фахової літератури засвідчив, що питанням формування вітчизняних краєзнавчих електронних ресурсів бібліотек присвячено публікації таких науковців, як С. Денисенко, М. Кузнецова, Н. Кушнарченко, Н. Любовець. Акцентуючи на тому, що унікальність краєзнавчих інформаційних ресурсів, продуктів і послуг бібліотек дає їм змогу посісти у світовому електронному просторі належне специфічне місце (Кушнарченко, 2007, с. 231), Н. Кушнарченко констатувала, що бібліотеки мають інтегрувати внутрішні та зовнішні краєзнавчі інформаційні ресурси для повного й оперативного задоволення краєзнавчих інформаційних потреб своїх і сторонніх користувачів (Кушнарченко, 2004, с. 156). При цьому М. Кузнецова зазначила, що створення краєзнавчих ресурсів на вебсайтах обласних і міських публічних бібліотек України і вебпроектів із краєзнавства на регіональних інформаційних бібліотечних порталах здійснюється розрізнено та хаотично (Кузнецова, 2011). Зі свого боку, С. Денисенко розроблено концептуальні засади єдиного розподіленого краєзнавчого фонду бібліотек регіону (Денисенко, 2001), а Н. Любовець наголосила на тому, що корпоративність бібліотек сприятиме створенню єдиного унікального культурно-інформаційного простору (Любовець, 2015).

Контент та інформаційний потенціал краєзнавчих ресурсів наукових бібліотек України досліджували В. Кисельова, О. Михайлова та І. Чеховська, О. Мар'їна, С. Онищенко та інші. Стан представлення краєзнавчої інформації на сайтах і блогах бібліотек, а також кращих зразків контенту проаналізовано С. Онищенко (Онищенко, 2009). Проблеми участі бібліотек у формуванні та використанні цифрового контенту порушуються О. Мар'їною (Мар'їна, 2012). У контексті застосування рекомендацій наукових досліджень В. Кисельова, О. Михайлова та І. Чеховська окреслювали подальші перспективи щодо якісних зрушень в організації краєзнавчого контенту вебсайтів бібліотек (Кисельова та ін., 2015).

Дослідженням загальних питань специфіки змісту і структури краєзнавчих інформаційних потреб користувачів на сучасному етапі займалися Л. Климчук (2013а, 2013б), С. Патрикєй (2013), Л. Саєнко (2018).

Здобутки наукових бібліотек Півдня України (Миколаївщини, Херсонщини, Одещини) у проектній роботі із краєзнавчого напрямку в умовах цифровізації інформаційно-бібліотечних ресурсів та сервісів розглядали В. Агаркова, Ю. Амельченко, О. Білик, І. Бірюкова, О. Некипелова, М. Подрезова.

Однак особливості формування контенту краєзнавчих ресурсів бібліотек Півдня України досі не були предметом спеціального розгляду, що обумовлює актуальність представленої дослідження.

Метою статті є аналіз контенту краєзнавчих ресурсів бібліотек Півдня України та виокремлення особливостей його формування щодо задоволення читачьких потреб.

МЕТОДИ ТА МАТЕРІАЛИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У дослідженні було застосовано метод контент-моніторингу краєзнавчих електронних ресурсів бібліотек Півдня України. Джерелами для аналізу було обрано офіційні вебсайти, електронні бібліотеки та блоги бібліотек Одеси, Миколаєва і Херсона. За допомогою оглядово-аналітичного методу опрацьовано наявні теоретичні надбання із теми цього дослідження.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Формування інформаційного суспільства, розповсюдження інформаційних технологій, цифровізація та перехід до суспільства знань є характерними рисами сучасності. Глобальні трансформації активно вплинули на краєзнавчу діяльність бібліотек у сучасному інформаційному просторі, зокрема впровадженні інноваційних форм роботи та проектної діяльності щодо вибору форм і методів популяризації краєзнавчої інформації, а також використанні інформаційних технологій, що дозволило формувати краєзнавчі бази даних, електронні інформаційні ресурси тощо (Бірюкова, 2020, с. 75).

Проте сучасні краєзнавчі електронні інформаційні ресурси не завжди формують свій контент з урахуванням потреб користувачів (Климчук, 2013b, с. 13; Саєнко, 2018, с. 576). Тому орієнтація на інформаційні потреби зазвичай визначає успіх реалізації будь-якої форми обслуговування певного користувача. Поняття «краєзнавчі потреби» ідентифікуємо як потреби в документах, інформації та знаннях про певну місцевість (регіон) країни (Кушнаренко, 2007, с. 210).

Визначення специфіки краєзнавчих інформаційних потреб має провідне значення для якісного створення контенту краєзнавчих електронних ресурсів та максимального задоволення потреб краєзнавців (Климчук, 2013b, с. 13). За цих обставин результати вивчення інформаційних потреб певним чином впливають на комплектування фондів; бібліотечно-інформаційне обслуговування; менеджмент і маркетинг бібліотечної справи, і тут кожен із цих напрямів вимагає своєрідної методики і організації (Новальська, 2010, с. 150).

Зазначимо, бібліотеки Півдня України почали активно урізноманітнювати свої форми і методи обслуговування читачів, поглиблювати змістовне наповнення власних інформаційних ресурсів особливо в останнє десятиліття. Цьому сприяє залучення нових форм і методів пропаганди знань (Сидоренко, 2015, с. 273).

За даними опитувань та анкетувань встановлено, що користувачі краєзнавчими документами останнім часом виявляють підвищений інтерес до документів на новітніх носіях інформації (Любовець, 2015, с. 364; "Опитування «Миколаїв – місто»", 2021; Саєнко, 2018, с. 577), надають перевагу самостійному пошуку краєзнавчої інформації та рідше використовують друковані документи краєзнавчого змісту. Втім, регулярна активність використання користувачами цих видів документів суперечить рівню укомплектованості цифровими копіями та електронними версіями фондів інформаційних установ, доступності та насиченості краєзнавчою інформацією в електронному сегменті (Климчук, 2013b, с. 18).

Останнім часом спостерігається стабільний інтерес до краєзнавчих ресурсів південного регіону України. З розвитком, упровадженням та використанням інтернет-технологій у повсякденній практиці на сайтах бібліотек представлено низку різноманітних проєктів, які втілюють нові ідеї та форми їхньої діяльності. Головною метою інновацій, які упроваджуються у практику роботи, є покращення обслуговування користувачів, створення комфортних умов для якісного задоволення читацьких запитів, а також забезпечення розумного балансу між необхідністю інновацій і збереженням цінних бібліотечних традицій (Добровольська та ін., 2019, с. 99).

Значну роботу з популяризації краєзнавчих ресурсів і задоволення культурних, освітніх, інформаційних, науково-дослідних та інших потреб користувачів проводять фахівці Одеської національної наукової бібліотеки (ОННБ).

Із 2019 р. за сприяння Українського культурного фонду розпочався активний процес створення цифрової бібліотеки «Скарби України: цифрова колекція книжкових пам'яток у фонді Одеської національної наукової бібліотеки», яка забезпечує віддалений доступ до найцінніших рідкісних книжкових пам'яток із фондів ОННБ.

Метою цифрової бібліотеки «Скарби України» є створення започаткування страхового фонду книжкових пам'яток, які підлягають занесенню до Державного реєстру національного культурного надбання; забезпечення вільного віддаленого доступу до документів із фонду бібліотеки; поширення інформації про культурне надбання України; впровадження сучасних інформаційних технологій у діяльність бібліотеки; створення сегмента Української цифрової бібліотеки. Одними з перших оцифровано найбільш цінні й рідкісні краєзнавчі книжкові та періодичні видання. Загалом електронна колекція включає 32 442 електронних копії сторінок 108 оцифрованих видань з історії та культури України (Бірюкова, 2020, с. 81).

З метою задоволення потреб у доступі до краєзнавчої інформації, а також вирішення проблеми доступу до документів, які мають історико-краєзнавчу та культурно-просвітницьку цінність у вивченні та популяризації історії Одеси, в 2020 р. ОННБ було здійснено презентацію проєктів «Історія Одеси на сторінках рідкісних періодичних видань 24/7» та «Одеські хронописи: свідки історії на шпальтах грецькомовної періодики початку ХХ століття».

«Історія Одеси на сторінках рідкісних періодичних видань 24/7» – проєкт оцифрування та забезпечення доступу до фонду унікальної періодики. Вільний онлайн-доступ до такої інформації дає можливість ознайомитися з історією, суспільним життям, літературою, науковими досягненнями, подіями, які відбувались у минулому, здійснити подорож у часі та побачити світ очима попередніх поколінь. За матеріалами газет можна пізнати в окремих епізодах, деталях історію розвитку міста Одеса, його будівництва та благоустрою, події культурно-мистецького життя тощо (Авер'янова, 2019).

У рамках проєкту «Одеські хронописи: свідки історії на шпальтах грецькомовної періодики початку ХХ століття» було оцифровано понад 2700 сторінок одеських грецькомовних газет – найбільш значущого історичного документального масиву інформації про життя греків в Одесі на початку ХХ ст., раніше малодоступних через особливий режим зберігання. На переконання ініціаторів проєкту – Одеської філії Грецького фонду культури, – його реалізація не лише дозволить активізувати дослідження соціального, культурного, політичного та економічного

життя грецької спільноти Одеси і зарубіжжя, але й дійово слугуватиме поглибленню українсько-грецького співробітництва у культурно-гуманітарній та освітній сферах ("Історія на шпальтах", 2021). Оцифровані видання представлено в окремих колекціях цифрової бібліотеки «Скарби України» на сайті ОННБ.

Вартий уваги блог відділу краєзнавчої літератури та бібліографії Одеської обласної універсальної наукової бібліотеки (ООУНБ) імені М. С. Грушевського «Одеський краєзнавець». Так, основне наповнення змісту його розділів здійснюється за темами: «Що читати про край», «Славетні земляки», «Письменники-ювіляри», «Туристична Одеса», «Історія ООУНБ» та ін. Також на сторінках блогу зосереджені посилання на сайти державних установ, фото Одеси різних періодів історії, кінострічок про Одесу, відеоролики про Одещину, інформація про віртуальні виставки, «Мапа Одеси» тощо (*Краєзнавча робота*, 2014).

Важливим складником інформаційного ресурсу також є його електронний документний фонд, формування якого здійснюється шляхом збереження електронних оригінал-макетів власних видань Одеської ОУНБ імені М. С. Грушевського. Користувачі можуть ознайомитися та завантажити випуски багатосерійних бібліографічних покажчиків «Міста і містечка Одещини», «Нові книги про Одещину», «Література про Одеську область», «Хроніка ООУНБ», календарів «Знаменні і пам'ятні дати Одещини» та нововведений випуск біобібліографічних покажчиків «Одеські бібліофіли».

Інформація, опублікована у блозі, призначена для широкого кола користувачів. Водночас блог не може замінити інформацію про увесь краєзнавчий контент, який має бути розміщений на сайті регіональної книгозбірні (*Краєзнавча робота*, 2014).

Із 2016 р у бібліотеці задля задоволення читацьких запитів впроваджено сканування літератури. Нині на сайті бібліотеки на сторінці «Цифрова бібліотека» надано доступ до найцінніших друкованих краєзнавчих і місцевих документів, виданих із 1887 по 1916 р. та розподілених за темами «Історія бібліотеки» та «Історія Одещини». Незважаючи на пілотність проекту (4–6 книг на рік), контент ресурсу розкриває теми з історії, розвитку медицини, сільського господарства, торгівлі та промисловості, мистецтва і букіністичної справи як самого м. Одеса, так і Півдня України.

На орієнтацію на потреби сучасного «віртуального» користувача спрямована діяльність Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (Подрезова, 2017, с. 221). Інформаційні технології в роботі з рідкісними і цінними виданнями використовуються для оцифрування фондів, що відбувається у рамках «Концепції створення електронної бібліотеки рідкісних видань». Зараз на сайті бібліотеки розміщено понад 600 одиниць повнотекстових електронних версій європейських та вітчизняних стародруків, рідкісних і цінних видань XIX–XX ст. (у тому числі «україніка» та краєзнавча література про Одесу й Північне Причорномор'я), а також картографічні матеріали.

Користувачі Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова отримують можливість вільно працювати з віртуальними примірниками, а бібліотека водночас може обмежити використання їх оригіналів, що дозволяє захистити ці видання від фізичного руйнування. Саме тому бібліотекою насамперед оцифровуються видання підвищеного попиту, рідкісні, найбільш цінні, старі або видання, наявні у фонді в обмеженій кількості примірників (Подрезова, 2014, с. 29).

Окрім того, фахівці Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова працюють над створенням електронної колекції фонду

газетних публікацій, які є виданнями активного попиту, що перебувають в аварійному стані. Оцифровано 1208 одиниць цінного газетного фонду видань «Одеський вестник» та «Одесский листок» (Подрезова, 2017, с. 214).

Як наголосила директор Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, «нові форми діяльності самої бібліотеки повинні змінити парадигму поняття «сучасна бібліотека» і теоретичних уявлень про її завдання, функції та місце в сучасному суспільстві, зокрема в управлінні інформаційною діяльністю. Сьогодні фонд рідкісних книг та рукописів Наукової бібліотеки Одеського національного університету нараховує понад 116 тис. одиниць зберігання, включаючи книги з історичних іменних колекцій. Всі придбані технічні засоби та матеріали спрямовані на збереження цього фонду – унікального об'єкта, втрата або руйнування якого матиме серйозні негативні наслідки для розвитку науки та суспільства» (Подрезова, 2017, с. 215).

В умовах комп'ютеризації бібліотек Херсонська ОУНБ імені Олеса Гончара вважає збільшення свого інформаційного потенціалу шляхом створення електронних ресурсів із питань краєзнавства. Тому широка популяризація краєзнавчих видань та документів – одна з найважливіших її функцій. Основними напрямками у краєзнавчій діяльності бібліотеки можна виділити історичне краєзнавство, літературне та культурно-мистецьке краєзнавство, етнографічне краєзнавство, вивчення бібліотечної історії краю.

Серед провідних електронних ресурсів Херсонської ОУНБ імені Олеса Гончара віртуальні проекти «Краєзнавство Таврії» та «Електронна бібліотека», які викликають найбільшу зацікавленість у споживачів краєзнавчої інформації.

Віртуальний проект «Краєзнавство Таврії» – це сукупність міні-проектів, які містять різноманітну, різногалузеву комплексну інформацію про минуле, сьогодення й майбутнє краю у контексті українського, європейського та світового розвитку (Добровольська та ін., 2019, с. 99; Любовець, 2015, с. 365):

- «Херсонщина: час, події, люди...» надає користувачській аудиторії доступ до різнобічної за формою і змістом краєзнавчої інформації про різні аспекти минулого та сьогодення Таврійського краю;

- «Херсонщина 24/7» допомагає вивчати історію краю через різноманітні вікторини, головоломки, кросворди та квести;

- «Цікава історія» розповідає про модні тенденції старого Херсона, його кримінальне минуле, відомих винахідників, пов'язаних із краєм;

- завдяки «Сторінками херсонських газет» можна дізнатися, про що писали місцеві періодичні видання, які друкувались у м. Херсоні у XIX – на початку XX ст.

«Електронна бібліотека» Херсонської ОУНБ імені Олеса Гончара представлена краєзнавчими, рідкісними та цінними виданнями, доступними лише зареєстрованим користувачам. Уся сукупність цифрового документального спадку з фонду бібліотеки містить матеріали з історії населених пунктів сучасної Херсонщини, організації охорони здоров'я і медичної допомоги Півдня України, становлення та розвитку бібліотек Херсона, літературознавства, а також твори місцевих авторів, що становлять історичну, культурну, наукову та освітню цінність.

Краєзнавчі інформаційні потреби якісно задовольняють проекти Миколаївської ОУНБ імені О. Гмирьова «Електронна бібліотека місцевих видань» та Web-library «Аркасівська спадщина».

«Електронна бібліотека місцевих видань» має значний обсяг довідкової, бібліографічної, фактографічної інформації про Миколаївщину, різні аспекти історії краю. Цей ресурс містить бібліографічні описи, анотації творів та їхні повнотекстові версії. Структура «Електронної бібліотеки» розподілена за категоріями: «Дореволюційні книги про Миколаївщину», «Місцеві дореволюційні періодичні видання», «Місцеві довоєнні і післявоєнні видання», «Сучасні видання місцевих авторів», «Різне» (у цій категорії розміщено електронні версії книг не тільки місцевих авторів, а й наданих бібліотеці авторами з інших регіонів) (Білик, 2017).

Web-library «Аркасівська спадщина» із 2020 р. представляє в медійному просторі бібліографічну, фактографічну, повнотекстову, образотворчу та аудіовізуальну інформацію про родину Аркасів. Родовід Аркасів охоплює великий період історії України. У XIX – на початку XX ст. аркасівський рід був одним із найвідоміших на півдні України. Це були військово-морські та військові діячі, видатні представники культури і мистецтва. Найбільше Аркаси займалися історією, музикою і театром, менше – літературою (Агаркова, 2021, с. 21).

Упродовж багатьох років сторінки життя і багатогранна діяльність членів родини вивчалися істориками та краєзнавцями, і, таким чином, на сьогодні накопичено потужний масив інформації, який розпорошено по фондах різних установ та організацій і залишається недоступним для широкого кола користувачів. Цей електронний ресурс об'єднав разом матеріали, що стосуються Аркасів і зберігаються у фондах Миколаївської ОУНБ, Державного архіву Миколаївської області, Миколаївського обласного краєзнавчого музею, Першої української гімназії ім. Миколи Аркаса. Завдяки цьому він надає доступ віртуальним користувачам до понад 350 оцифрованих матеріалів, серед яких – листування з відомими композиторами, літераторами, редакторами періодичних видань, режисерами та артистами, представниками громадських товариств, історична література, видання із природознавства, літературознавства, мовознавства, техніки та сільського господарства, рукописи художніх і наукових творів, службові папери, звіти, проекти будинків, унікальні фотоматеріали, мапи. Більша частина музейних і архівних матеріалів ніколи не публікувалася у друкованих та електронних джерелах. Завдяки співпраці бібліотеки із членами громадської організації «Українське товариство «Просвіта» Миколаївщини» та іншими краєзнавцями краю на електронному ресурсі також розміщені наукові статті і монографії про життя та діяльність Аркасів, а також прозові та поетичні художні твори, які написані миколаївськими авторами ("«Духовні світи» родини", 2020).

Одним із пріоритетних напрямів у роботі Центральної міської бібліотеки імені М. Л. Кропивницького м. Миколаєва є забезпечення доступу до краєзнавчої інформації, збереження й популяризація місцевих культурних і громадських надбань через створення нових, оригінальних електронних продуктів, серед яких одним із найцікавіших є проєкт «Краєзнавча бібліотека». Цей ресурс репрезентує повнотекстові документи кращих краєзнавчих видань миколаївських авторів. Окрім того, його вирізняє багатовекторність інформації, яка задовольняє різні професійні, вікові й освітні потреби віддалених користувачів. Матеріали розміщені за темами: «Історія та сьогодення», «Проза та поезія», «Довідкові видання», «Релігія Миколаївщини» та «Наука і культура». Формуванню контенту електронної краєзнавчої бібліотеки сприяють партнерські відносини з миколаївським видавництвом І. Гудим, що спеціалізується на випуску книг краєзнавчої темати-

ки, а також завдяки тісному співробітництву із відомими миколаївськими істориками, ученими, письменниками і публіцистами. Наразі фахівцями книгозбірні продовжено пошук оптимальної моделі подання краєзнавчої інформації на краєзнавчому веб-ресурсі, який перебуває на стадії редагування та наповнення. Адже саме це дозволить виділити цю електронну бібліотеку із числа схожих, зробити її особливою, унікальною (Некипелова, 2009, с. 24).

Цікавими та затребуваними стають інтернет-ресурси «E-FreeLibrary» та «Краєзнавчий калейдоскоп» Миколаївської обласної бібліотеки для юнацтва завдяки регіонально-краєзнавчим зв'язкам із Миколаївським обласним краєзнавчим музеєм, Миколаївським обласним благодійним фондом «Індиго», Миколаївською єпархією УПЦ, видавництвом І. Гудим, краєзнавцями і колекціонерами міста (Добровольська та ін., 2019, с. 99).

Модель партнерства, по-перше, допомагає бібліотеці формувати контент власних електронних ресурсів, а також виступати репрезентантом літературно-історичної спадщини регіону та популяризації творчого доробку місцевих авторів. По-друге, задовольняється читацький попит на дослідження літературної біографії та духовного життя міста, історію розвитку літератури в Миколаєві, вивчення життя і творчості місцевих письменників та письменників-земляків.

ВИСНОВКИ

Таким чином, створенню власних краєзнавчих електронних ресурсів і формуванню їх унікального контенту як пріоритетному та перспективному напряму діяльності приділяють більшість бібліотек Півдня України. Водночас сучасні краєзнавчі інформаційні потреби аудиторії спонукають до розширення діапазону обслуговування, зокрема надання вільного доступу до цифрових джерел інформації розміщених на краєзнавчих електронних ресурсах бібліотек. При цьому нарощення краєзнавчо-ресурсного потенціалу бібліотек Миколаївщини, Херсонщини та Одещини ще не набуло системності, про що свідчить статистика відвідуваності ресурсів, періодичність оновлення контенту та кількість завантажень наявних оцифрованих матеріалів.

Виокремимо тенденцію формування краєзнавчого інформаційного контенту відповідно до запитів користувачів. За такої умови спостерігається їх різноманітність і тематична індивідуальність. У зв'язку з чим розширюється й коло електронних документів. Так само вдосконалення та різноманіття цифрового контенту із краєзнавства підвищить рівень бібліотек у цифровому медіапросторі.

Заразом, одним із пріоритетних напрямів краєзнавчої діяльності бібліотек у формуванні синергетики регіональної ідентичності є взаємодія та корпоративність бібліотечних установ. Сумісність дій сприятиме нарощенню унікального культурно-інформаційного простору як у межах окремої області, так і власне південного регіону загалом, забезпечить оперативність задоволення зростаючого попиту на краєзнавчу інформацію. Відповідно, особливого значення набуває процес співробітництва бібліотек із культурно-освітніми, науково-дослідними, архівними установами, громадськими ініціативами та організаціями.

Інтенсивний розвиток цифрових бібліотечних проєктів у поєднанні з вивченням краєзнавчих інформаційних потреб відкривають додаткові шляхи для реалізації завдань бібліотек із забезпечення широкого доступу користувачів до

унікальних краєзнавчих контентних ресурсів та відіграють надзвичайно важливу роль в інформаційному просторі регіону.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Авер'янова Т. Від бібліотечних архівів – до цифрової онлайн доступності. *Одеські вісті*. 2019. 14 груд.
- Агаркова В. В., Боголюбова М. М., Онкович А. Д., Онкович Г. В. Бібліотечна блогодидактика (бібліодидактика) як складник медіадидактики. *Медіасфера и медиаобразование: специфика взаимодействия в современном социокультурном пространстве : сб. науч. ст. / М-во внутр. дел Республики Беларусь, Могилев. ин-т М-ва внутр. дел Республики Беларусь ; редкол.: С. В. Вендиктов и др. Могилев : Могилев. ин-т МВД, 2021. С. 7–24.*
- Білик О. Електронні ресурси бібліотек на допомогу читачу. *Бібліотечна планета*. 2017. № 1. С. 16–21. URL: <https://library.te.ua/2017/04/01/writes-about-us2017-029/> (дата звернення: 25.11.2022).
- Бірюкова І. Цифрові проєкти як складова культурно-просвітницької діяльності Одеської національної наукової бібліотеки. *Записки історичного факультету*. 2020. № 31 С. 72–85. DOI: <https://doi.org/10.18524/2312-6825.2020.31.220037>
- Денисенко С. О. Концептуальні засади формування єдиного розподіленого краєзнавчого фонду бібліотек регіону. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2001. Вип. 7. С. 46–51.
- Добровольська В. В., Сидоренко Т. В., Сидоренко А. І. Культурні практики публічних бібліотек Півдня України в контексті динаміки соціокультурного поступу регіону. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2019. № 3. С. 96–101. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.3.2019.191782>
- «Духовні світи» родини Аркасів. *Николаевские новости*. 18.09.2020. URL: <http://www.ni-knews.mk.ua/2020/09/18/duhovni-sviti-rodini-arkasiv/> (дата звернення: 25.11.2022).
- Історія на шпальтах грецькомовної періодики початку ХХ століття. *Вечерняя Одесса*. 31 авг. 2021. № 96. URL: <http://vo.od.ua/rubrics/raznoe/46854.php> (дата звернення: 26.11.2022).
- Кисельова В., Михайлова О., Чеховська І. Зміни в організації краєзнавчого контенту на сайтах регіональних бібліотек у контексті рекомендацій наукових досліджень Національної історичної бібліотеки України. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2015. Вип. 42. С. 52–61.
- Климчук Л. В. Інформаційні технології як засіб вдосконалення документаційного забезпечення краєзнавчих потреб. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Серія: Бібліотекознавство. Книгознавство*. 2013а. Вип. 3. С. 208–210.
- Климчук Л. В. Структура і зміст краєзнавчих інформаційних потреб користувачів. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2013б. № 4. С. 12–20.
- Краєзнавча робота в бібліотеках України : інформ. бюлетень. / Нац. іст. б-ка України ; підгот.: В. П. Кисельова, О. В. Михайлова, І. В. Чеховська ; ред. Т. С. Кудласевич. Київ, 2014. Вип. 25. URL: <https://nibu.kyiv.ua/media/uploads/2019/07/16/krznav25.pdf> (дата звернення: 26.11.2022).
- Кузнецова М. М. Системне формування краєзнавчих електронних ресурсів бібліотек як складової соціально-комунікаційного простору регіону : автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.03 / Харк. держ. акад. культури. Харків, 2011. 21 с.

- Кушнарєнко Н. М. Бібліотечне краєзнавство – стратегія розвитку теорії і практики в умовах електронного середовища. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2004. Вип. 12/13. С. 151–158.
- Кушнарєнко Н. М. Бібліотечне краєзнавство : підручник. Київ : Знання, 2007. 502 с.
- Любовець Н. І. Мемуарний потенціал ресурсів бібліотечного краєзнавства. *Українська біографістика*. 2015. Вип. 12. С. 359–376.
- Мар'їна О. Ю. Бібліотека у процесах формування цифрового контенту. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2012. № 2. С. 41–46.
- Некипєлова О. Краєзнавчі електронні ресурси: погляд крізь призму сайту Центральної міської бібліотеки ім. М. Л. Кропивницького ЦБС для дорослих м. Миколаєва. *Бібліотечна планета*. 2009. № 2. С. 22–24.
- Новальська Т. Бібліотечне читачезнавство як складова спеціального бібліотекознавства. *Вісник Львівського університету. Серія: Книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології*. 2010. Вип. 4. С. 146–152.
- Онищенко С. Краєзнавчі ресурси на сайтах обласних бібліотек. *Бібліотечна планета*. 2009. № 2. С. 18–22.
- Опитування «Миколаїв – місто, що читає». *Миколаївська обласна універсальна наукова бібліотека*. 14 груд. 2021. URL: <http://www.reglibrary.mk.ua/index.php/novini/4697-opituvannya-mikolajiv--misto-shcho-chitae> (дата звернення: 26.11.2022).
- Патрикєй С. Інформаційні потреби вчених-краєзнавців (за результатами соціологічного дослідження). *Вісник Книжкової палати*. 2013. № 8. С. 25–30.
- Подрезова М. О. Університетська бібліотека в період незалежної України (1991–2017). *Два століття служіння книзі. Історія Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, 1817–2017* : монографія / М. В. Алексєнко, М. О. Подрезова, О. В. Полевщикова, В. П. Пружина, В. В. Самодурова ; наук. ред. І. М. Коваль ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Наук. б-ка. Одеса : ОНУ, 2017. С. 205–223.
- Подрезова М. О. Стратегія розвитку наукової бібліотеки в умовах інформатизації суспільства. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство*. 2014. Т. 19, вип. 1. С. 11–31.
- Саєнко Л. І. Інформаційні потреби користувачів краєзнавчих документів Одеської національної наукової бібліотеки. *Бібліотека. Наука. Комунікація: 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського* : матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 6–8 лист. 2018 р.) / ред.: О. М. Василенко, Л. А. Дубровіна, В. І. Попик та ін. ; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2018. С. 575–578.
- Сидорєнко Т. В. Культурно-просвітницька функція бібліотеки (з досвіду бібліотек Півдня України). *Стан та перспективи розвитку культурологічної науки в Україні* : зб. тез доп. Всеукр. наук.-практ. конф. Миколаїв : МФ КНУКІМ, 2015. Ч. 1. С. 272–274.

REFERENCES

- Averianova, T. (2019, December 14). Vid bibliotechnykh arkhiviv – do tsyvrovoi onlain dostupnosti [From library archives to digital online accessibility]. *Odeski visti* [in Ukrainian].
- Aharkova, V. V., Boholiubova, M. M., Onkovych, A. D., & Onkovych, H. V. (2021). Bibliotechna blohodydaktyka (bibliodydaktyka) yak skladnyk mediadydaktyky [Library blog didactics (bibliodidactics) as a component of media didactics]. In *Mediasfera i mediaobrazovanie: spetsifika vzaimodeistviya v sovremennom sotsiokul'turnom prostranstve* [Media sphere and media education: the specifics of interaction in the modern socio-cultural space], Collection of scientific papers (pp. 7–24). Mogilovskiy Institut MVD [in Ukrainian].

- Bilyk, O. (2017). Elektronni resursy bibliotek na dopomohu chytachu [Electronic resources of libraries to help the reader]. *Bibliotekna planeta*, 1, 16–21. <https://library.te.ua/2017/04/01/writes-about-us2017-029/> [in Ukrainian].
- Biriukova, I. (2020). Tsyfrovi proiekty yak skladova kulturno-prosvitnytskoi diialnosti Odeskoi natsionalnoi naukovoï biblioteki [Digital projects as a component of cultural and educational activity of Odesa national scientific library]. *Paper of Faculty of History*, 31, 72–85. <https://doi.org/10.18524/2312-6825.2020.31.220037> [in Ukrainian].
- Denysenko, S. O. (2001). Kontseptualni zasady formuvannia yedynoho rozpodilenoï kraieznavchoho fondu bibliotek rehionu [Conceptual foundations of the formation of a single distributed local history fund of libraries of the region]. *Visnyk of Kharkiv State Academy of Culture*, 7, 46–51 [in Ukrainian].
- Dobrovolska, V. V., Sydorenko, T. V., & Sydorenko, A. I. (2019). Kulturni praktyky publichnykh bibliotek Pivdnia Ukrainy v konteksti dynamiky sotsiokulturnoho postupu rehionu [Cultural practices of public libraries of the South of Ukraine in the context of dynamics of socio-cultural action of region]. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald*, 3, 96–101. <https://doi.org/10.32461/2226-3209.3.2019.191782> [in Ukrainian].
- "Dukhovni svity" rodyny Arkasiv ["Spiritual worlds" of the Arkas family]. (2020, September 18). Nikolaevskie novosti. <http://www.niknews.mk.ua/2020/09/18/duhovni-sviti-rodini-arkasiv/> [in Ukrainian].
- Istoriia na shpaltakh hretskomovnoi periodyky pochatku XX stolittia [History in the columns of Greek-language periodicals of the beginning of the 20th century]. (2021, August 31). *Vechernyaya Odessa*, 96. <http://vo.od.ua/rubrics/raznoe/46854.php> [in Ukrainian].
- Kyselova, V., Mykhailova, O., & Chekhovska, I. (2015). Zminy v orhanizatsii kraieznavchoho kontentu na saitakh rehionalnykh bibliotek u konteksti rekomendatsii naukovykh doslidzhen Natsionalnoi istorychnoi biblioteki Ukrainy [Changes in organization of local studies content on websites of regional libraries in context of recommendations of scientific researches of the National historical library of Ukraine]. *Academic Papers of Vernadsky National Library of Ukraine*, 42, 52–61 [in Ukrainian].
- Klymchuk, L. V. (2013a). Informatsiini tekhnolohii yak zasib vdoskonalennia dokumentatsiinoho zabezpechennia kraieznavchykh potreb [Information technologies as a means of improving documentation support for local history needs]. *Scientific papers Kamianets-Podilsky National Ivan Ohienko University. Series: Library Science. Book Science*, 3, 208–210 [in Ukrainian].
- Klymchuk, L. V. (2013b). Struktura i zmist kraieznavchykh informatsiinykh potreb korystuvachiv [Structure and content of local history information needs of users]. *Library Science. Record Studies. Informology*, 4, 12–20 [in Ukrainian].
- Kyselova, V. P., Mykhailova, O. V., & Chekhovska, I. V. (Comps.). (2014). *Kraieznavcha robota v bibliotekakh Ukrainy: Informatsiinyi biuletyn* [Local history work in the libraries of Ukraine: Information bulletin] (T. S. Kudlasevych, Ed.; Vol. 25). Natsionalna istorychna biblioteka Ukrainy. <https://nibu.kyiv.ua/media/uploads/2019/07/16/krznav25.pdf> [in Ukrainian].
- Kuznetsova, M. M. (2011). *Systemne formuvannia kraieznavchykh elektronnykh resursiv bibliotek yak skladovoi sotsialno-komunikatsiinoho prostoru rehionu* [Systematic formation of local history electronic resources of libraries as a component of the social and communication space of the region] [Abstract of PhD Dissertation, Kharkiv State Academy of Culture] [in Ukrainian].
- Kushnarenko, N. M. (2004). Bibliotekne kraieznavstvo – stratehiia rozvytku teorii i praktyky v umovakh elektronnoho seredovyscha [Library local history – a strategy for the development of theory and practice in the conditions of the electronic environment]. *Visnyk of Kharkiv State Academy of Culture*, 12–13, 151–158 [in Ukrainian].
- Kushnarenko, N. M. (2007). *Bibliotekne kraieznavstvo* [Library local history]. Znannia [in Ukrainian].
- Liubovets, N. I. (2015). Memuarnyi potentsial resursiv biblioteknoho kraieznavstva [Memoir potential resource library Local History]. *Biographistica Ukrainica*, 12, 359–376 [in Ukrainian].

- Marina, O. Yu. (2012). Biblioteka u protsesakh formuvannia tsyfrovoho kontentu [Library in the processes of digital content formation]. *Library Science. Record Studies. Informology*, 2, 41–46 [in Ukrainian].
- Nekypelova, O. (2009). Kraieznavchi elektronni resursy: pohliad kriz pryzmu сайту Tsentralnoi miskoi biblioteki imeni M. L. Kropyvnytskoho TsBS dlia doroslykh m. Mykolaieva [Local history electronic resources: a view through the prism of the website of the Central City Library named after M. L. Kropyvnytskyi Center for Adults in Mykolaiv]. *Bibliotekna planeta*, 2, 22–24 [in Ukrainian].
- Noval'ska, T. (2010). Bibliotekne chytacheznavstvo yak skladova spetsialnoho bibliotekoznavstva [Library readership as a component of special library science]. *Visnyk of the Lviv University. Series Bibliology, Library Studies and Informtions Tehnologies*, 4, 146–152 [in Ukrainian].
- Onyshchenko, S. (2009). Kraieznavchi resursy na saitakh oblasnykh bibliotek [Local history resources on the websites of regional libraries]. *Bibliotekna planeta*, 2, 18–22 [in Ukrainian].
- Mykolaiv'ska oblasna universalna naukova biblioteka. (2021, December 14). *Opytuvannia "Mykolaiv – misto, shcho chytaiе" [Survey "Mykolaiv is a city that reads"]*. <http://www.reglibrary.mk.ua/index.php/novini/4697-opituvannya-mikolajiv--misto-shcho-chitae> [in Ukrainian].
- Patrykei, S. (2013). Informatsiini potreby vchenykh-kraieznavtsiv (za rezultatamy sotsiolohichnoho doslidzhennia) [Informational needs of local historians (according to the results of a sociological study)]. *Bulletin of the Book Chamber*, 8, 25–30 [in Ukrainian].
- Podrezova, M. O. (2017). Universytetska biblioteka v period nezalezhnoi Ukrainy (1991–2017) [University library during the period of independent Ukraine (1991–2017)]. In M. Koval (Ed.), *Dva stolittia sluzhinnia knyzi. Istoriia Naukovoї biblioteki Odeskoho natsionalnoho universytetu imeni I. I. Mechnykova, 1817–2017 [Two centuries of service to the book. History of the Scientific Library of the Odesa National University named after I. I. Mechnikov, 1817–2017]* (pp. 205–223). Odesa I. I. Mechnikov National University [in Ukrainian].
- Podrezova, M. O. (2014). Stratehiia rozvytku naukovoї biblioteki v umovakh informatyzatsii suspilstva [Strategy for the development of a scientific library in the conditions of informatization of society]. *Odessa National University Herald. Series: Library science, Bibliography studies, Bibliography*, 19(1), 11–31 [in Ukrainian].
- Saienko, L. I. (2018, November 6–8). Informatsiini potreby korystuvachiv kraieznavchykh dokumentiv Odeskoi natsionalnoi naukovoї biblioteki [Information needs of users of regional history documents of the Odesa National Scientific Library]. In *Biblioteka. Nauka. Komunikaцiia: 100-richchia Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernad'skoho [Library. Science. Communication: 100th anniversary of the Vernadsky National Library of Ukraine]*, Proceedings of the International of Scientific Conference (pp. 575–578). Vernadsky National Library of Ukraine [in Ukrainian].
- Sydorenko, T. V. (2015). Kulturno-prosvitnytska funktsiia biblioteki (z dosvidu bibliotek Pivdnia Ukrainy) [Cultural and educational function of the library (from the experience of libraries in the South of Ukraine)]. In *Stan ta perspektyvy rozvytku kulturolohichnoi nauky v Ukraini [The state and prospects of the development of cultural science in Ukraine]*, Abstracts of Papers of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference (Pt. 1, pp. 272–274). Mykolaiv'ska filiiа KNUKiM [in Ukrainian].

UDC 02:908](477.7)

Yevhen Zabiianov,
PhD Student,
Kyiv National University of Culture and Arts
(Kyiv, Ukraine)
e-mail: j_zb@ukr.net
ORCID: 0000-0002-4959-9099

CONTENT FEATURES OF LOCAL HISTORY RESOURCES OF LIBRARIES IN THE SOUTH OF UKRAINE

Due to the comprehensive use of information and communication technologies, there are changes in the information needs of local history content. The current audience's readership demand encourages the expansion of information support, digitalisation of information, and an increase in local history content in the electronic segment.

The aim of the article is to analyse the content of local history resources of libraries in the south of Ukraine and highlight the features of its formation to satisfy the readers' needs.

The research methodology includes the content monitoring of official websites, electronic libraries, and libraries' weblogs of Mykolaiv, Kherson, and Odesa regions, as well as the review and analytical method of studying the existing theoretical heritage on the research topic.

The scientific novelty is to highlight the features of the formation and diversity of content of electronic local history information resources with a focus on satisfying readers' requests since users of local history documents have recently shown an increased interest in documents on the latest data carriers.

Conclusions define the role of local history electronic resources of libraries in the south of Ukraine in the region's information space, as well as further prospects for their genesis and development. It is emphasised that one of the priority areas of local history activities of libraries in the formation of regional identity is the joint activity of library institutions with cultural, educational, research, archival institutions, community initiatives, and organisations. It is noted that the intensive development of digital library projects in combination with the study of local history information needs opens up additional ways to implement the tasks of libraries to ensure wide access of users to unique local history content resources and play an extremely important role in the information space of the region. The article offers suggestions for improving the digital content of local history in combination with the study of local history information needs.

Keywords: libraries, local history electronic resources, local history content, readers' information needs.

Стаття надійшла до редакції 04.09.2022 р.